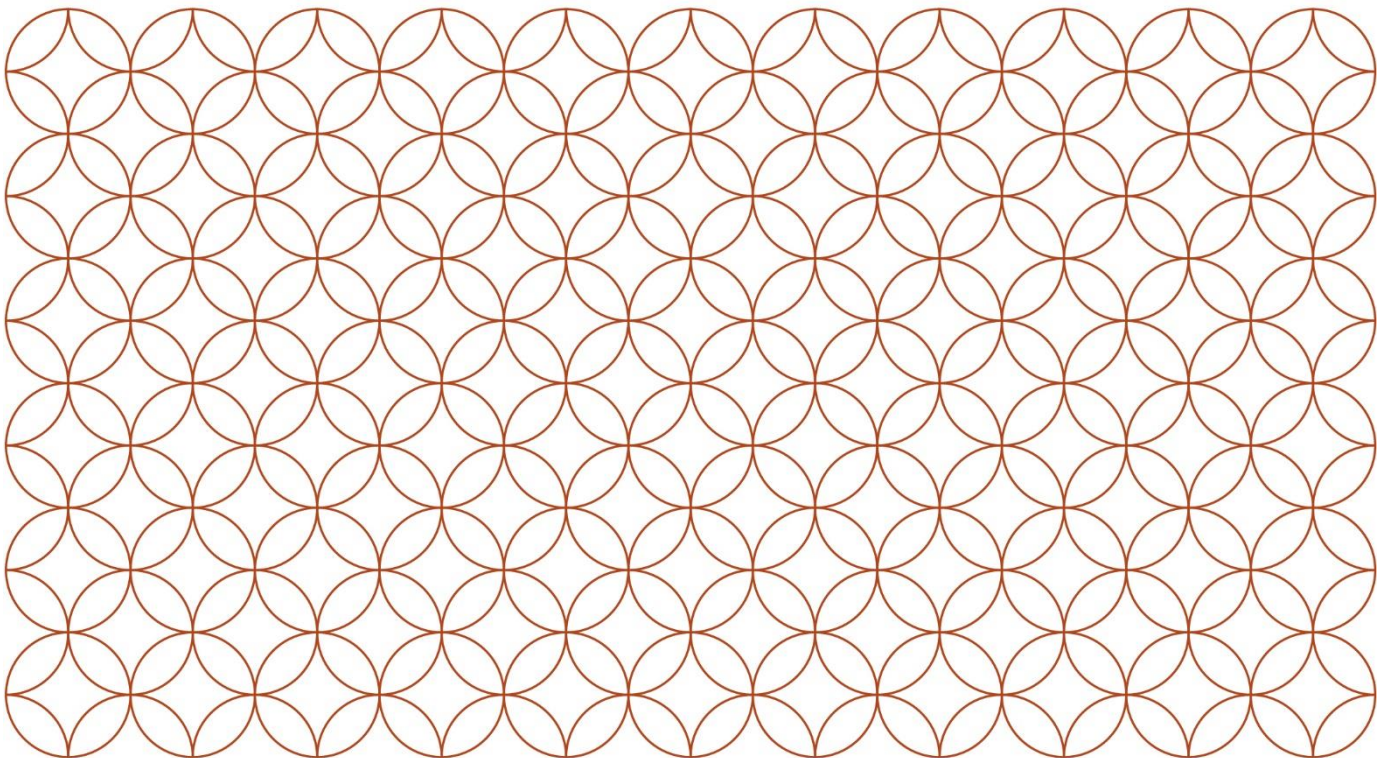

REDOVISNING AV
REGERINGSUPPDRAG

Att möjliggöra utbildning för ukrainska flyktingar

En kartläggning av åtgärder inom EU och EES

Skolverket

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

Dokumentdatum: 2022-04-05

Diarienummer: 2022:697

Skolverket, Stockholm 2022

Innehåll

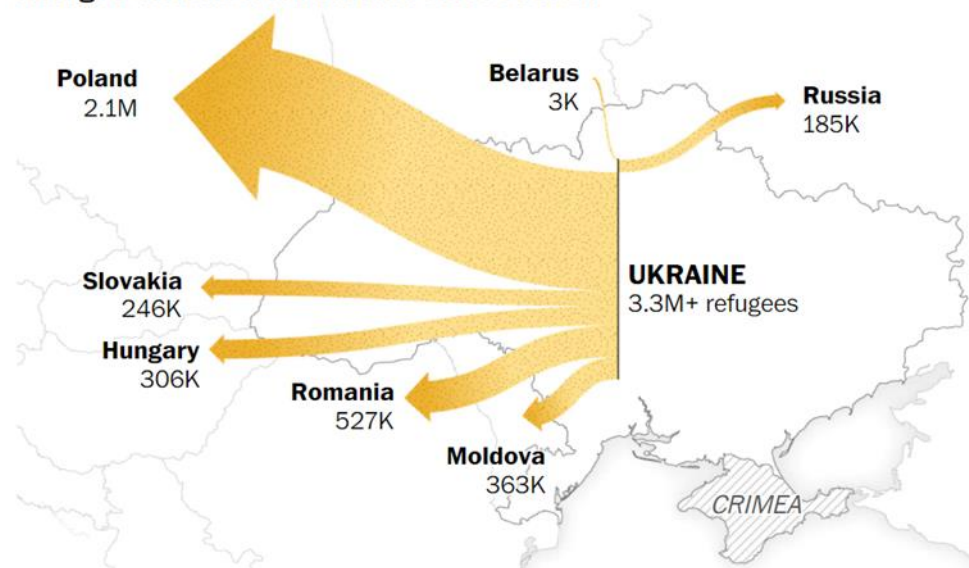
Inledning	4
Gemensamma initiativ inom EU	5
Olika EU-verktyg	6
Nationella initiativ i EU och EES-länder	8
Ukrainas grannländer tar emot flest flyktingar	8
Polen	8
Rumänien	9
Moldavien	10
Ungern	10
Slovakien	12
De nordiska länderna	13
Danmark	13
Finland	14
Island	15
Norge	15
De baltiska länderna	16
Estland	16
Lettland	18
Litauen	19
Övriga europeiska länder	20
Belgien	20
Bulgarien	20
Frankrike	21
Irland	21
Italien	22
Luxemburg	23
Nederländerna	23
Schweiz	24
Spanien	24
Storbritannien	25
Tjeckien	26
Tyskland	26
Övergripande kommentarer	28

Inledning

Sedan kriget i Ukraina inleddes den 24 februari har mer än 3,7 miljoner människor flytt landet, varav cirka 1,8 miljoner är barn. Förutom barn och unga, är majoriteten av flyktingarna kvinnor, äldre samt personer med olika typer av funktionsnedsättningar.¹

Kartan nedan visar att de största flyktingströmmarna går till grannländerna vilket kräver enorma insatser av dessa länder, såväl ekonomiskt och organisatoriskt som infrastrukturmässigt. En del av flyktingarna tar sig vidare, framför allt till andra delar av Europa.

Refugee arrivals from Ukraine since Feb. 24

Källa: United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)

Nedanstående redovisning sker med utgångspunkt från uppdrag 24 i Skolverkets regleringsbrev enligt vilket myndigheten ska kartlägga och identifiera exempel på internationella och nationella initiativ inom EU och EES som ger möjlighet för ukrainska flyktingar att ta del av utbildning.² Den beskriver först de gemensamma EU-initierade åtgärderna som har till syfte att ukrainska flyktingar ska kunna ta del av utbildning. Därefter fokuserar redovisningen på Ukrainas grannländer och hur de ser till att ukrainska barn och unga ska kunna fortsätta sina studier. I nästföljande steg redovisas hur de nordiska länderna agerar. Även initiativen i de baltiska länderna tas upp för att till slut sammanfatta åtgärderna som vidtas av övriga europeiska länder. Redovisningen avslutas med ett antal övergripande kommentarer.

Beskrivningen är summarisk och bygger på material som i nuläget är tillgängligt via olika sökmotorer på Internet och som Skolverkets personal har fått del av vid

¹ <https://www.unicef.org/emergencies/war-ukraine-pose-immediate-threat-children>

² Ändring den 22 mars 2022 av regleringsbrevet för budgetåret 2022 avseende Statens skolverk (U2022/01389).

samrådsmöten med vissa länder och internationella organ. Detta innebär att inte samtliga europeiska länder får plats i denna beskrivning, samt att det finns större osäkerhet i uppgifterna än vad som överlag är fallet i Skolverkets rapporter.

Gemensamma initiativ inom EU

EU agerade kraftfullt och snabbt i den uppkomna krisen genom att aktivera massflyktsdirektivet³ som gör det möjligt för de miljoner människor som flyr från kriget i Ukraina att ta del av harmoniserade rättigheter inom hela regionen. Vad gäller utbildning, ska EU-länderna ge tillträde till sina utbildningssystem till personer under 18 år som har beviljats uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet på samma villkor som sina egna medborgare. Direktivets aktivering beslutades den 4 mars och ledde till en stadig och hög tillströmning av ukrainska flyktingar till EU-länderna. Den 21 mars offentliggjorde EU-kommissionen operativa riktlinjer som ger medlemsländerna råd om hur massflyktsdirektivet ska implementeras.⁴

Gemensamma regler och en hög tillströmning till länder med liten erfarenhet av flyktingmottagning, och varifrån många förväntas förflytta sig till andra länder i Europa och i världen, kräver en hög grad av samordning. EU betonar att nationella utbildningssystem kan få konkreta verktyg för att hantera den uppkomna situationen genom samordning och koordinerade aktioner. Samtidigt gör samordningen att flyktingar, som längre fram byter land, kan fortsätta sina studier med minsta möjliga avbrott och komma in på arbetsmarknaden. Olika mellanstatliga organ⁵, länder och europeiska studentorganisationer framför vid internationella möten en önskan om samordning, koordinering och informationsutbyte mellan länder.⁶

Även EU-kommissionären Ylva Johansson och kommissionens talesperson Margaritis Schinas har betonat vikten av att harmonisera erkännanden av ukrainska examensbevis, ge skolorna tillgång till Ukrainas nationella läroplan och att tillhandahålla finansiering för psykologiskt stöd till barn som flyr från krig. Margaritis Schinas har uttryckt att:

”utbildning är förmodligen det viktigaste och det mest brådskande området där vi måste hitta konkreta lösningar”.⁷

³ Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta.

⁴ https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_en

⁵ Europarådet, EU-kommissionen, nordiska samarbeten mm

⁶ European Students' Union <https://www.esu-online.org/>

⁷ <https://www.politico.eu/article/eu-scrambles-to-plug-gaps-in-education-and-childcare-for-ukrainian-refugees/amp/>

Denna andemening uttrycks också i de riktlinjer för utbildning som EU-kommissionen håller på att utarbeta. Inom EU finns en arbetsgrupp som går under namnet ”Education solidarity group for Ukraine in the field of school education”. Arbetsgruppen har vid ett arbetsgruppsmöte delgivit ett utkast som betonar att hur väl länder lyckas med att integrera flyktingbarn i skolväsendet beror på i vilken grad de anlägger ett helhetsperspektiv som inkluderar finansiella, strukturella, infrastrukturella, utbildningsmässiga, sociala och emotionella faktorer samt på i vilken mån de i sina åtgärder utgår ifrån de behov som flyktingbarn och unga har.⁸ Vidare påpekar arbetsgruppen att det behövs såväl kortsiktiga som långsiktiga insatser.

Andra tänkbara framgångsfaktorer som lyfts i skriften är exempelvis skapandet av snabbspår till arbete för lärare med flyktingbakgrund samt samarbete mellan stat, lokala myndigheter, frivilliga organisationer och inte minst lokala ukrainska föreningar. Dessutom nämns vikten av ett nätverksarbete på olika nivåer; lokalt och nationellt mellan lärare och skolor samt internationellt mellan länder, men även mellan länder och det ukrainska utbildningsministeriet. På kort sikt framhålls också vikten av att tillhandahålla ukrainska digitala resurser via EU och dess medlemsstater.⁹

Ytterligare frågor som adresseras i utkastet behandlar undervisning i mottagarländernas språk i kombination med upprätthållandet av ukrainska flyktingelevers kunskaper i ukrainska. Vikten av individuella stödåtgärder och psykologiskt stöd betonas också parallellt med flexibilitet vad gäller undervisningsmetoder samt utbildningsinsatser och andra aktiviteter utanför skoltid.

Skriften betonar likaså värdet av kartläggningar av flyktingbarnens kunskaper och individuella stödbehov. Sådana kartläggningar möjliggör för barnen att lyckas i mottagarländernas ordinarie skola. Särskilt lyfts hur viktigt det är att flyktingbarnen får tillträde till förskola i mottagarländerna.¹⁰

Olika EU-verktyg

I linje med medlemsstaters önskemål om samordnade aktioner har EU beslutat om insatser och operativ hjälp. Det har bland annat skapats webbsidor med information till de som flyr från Ukraina, men också webbsidor som kan vara till hjälp för medlemsländerna. En del av webbsidorna innehåller generell information om bland annat humanitära och juridiska aspekter, medan andra innehåller riktad information om tillgängliga verktyg inom specifika områden.

Webbsidan [Fleeing Ukraine: support for education](#) sammanfattar och länkar till de digitala resurser som erbjuds inom utbildning och forskning. Sidan är

⁸ Möte vid OECD Education 2030 18 mars och arbetsgruppsmöte inom EU:s ”Education solidarity group for Ukraine in the field of school education 24 mars, 2022.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

tillgänglig på flera språk, bland annat ukrainska. Resurser som kan nås via denna ingång är bland annat:

- Erasmus+

EU-kommissionen har möjliggjort för organisationer som beviljats medel från programmet Erasmus+ att byta ut planerade aktiviteter till att finansiera stöd för lärare, studerande och elever som flytt kriget i Ukraina.

- eTwinning

eTwinning är en plattform som ger stöd till lärare, annan skolpersonal och elever genom att samordna solidaritetsverksamhet på gräsrotsnivå.

- European Solidarity Corps (ESC)

ESC delar ut bidrag till organisationer som engagerar unga mellan 18 och 30 i projekt inom utbildning, demokratiskt deltagande, miljö- och naturskydd, migration, kultur m.m.

- School Education Gateway (SEG)

SEG är en ingång till olika plattformar som gör det möjligt för skolor i mottagarländer att kunna ha tillgång till den ukrainska läroplanen och kursplaner samt läromedel.

Inom kort lanseras även ytterligare en plattform, ”EU Talent Pool”, där flyktingar kommer att kunna presentera sig och sina färdigheter och tillgänglighet för potentiella arbetsgivare. Verktuget har testats inom ramen för en försöksverksamhet i södra Europa.

Nationella initiativ i EU och EES-länder

Ukrainas grannländer tar emot flest flyktingar

I detta avsnitt redovisas grannländerna ordnade utifrån flyktingvolymerna de har tagit emot från Ukraina.

Polen

Sedan Ryssland invaderade Ukraina har drygt två miljoner ukrainare flytt till Polen, varav knappt en miljon är barn.¹¹ I mitten av mars antog det polska parlamentet en lag som ger ukrainska barn rätt att gå i polska skolor på samma villkor som polska barn. Även ukrainska universitetsstudenter kommer få möjlighet att fortsätta sina utbildningar på polska universitet.¹² Den nya lagen underlättar även rekryteringar av ukrainska lärare till polska skolor. Ukrainska lärare som kan polska kan därmed relativt snabbt få arbete som lärarassistenter utan att genomgå långa och byråkratiska rekryteringsprocesser. I dagsläget är 11 000 ukrainsk- och rysktalande lärare registrerade i Polen.¹³

Ukrainska barn som kan tala polska integreras i ordinarie skolklasser, medan andra placeras i särskilda förberedelseklasser som ska hjälpa barnen att anpassa sig. För att ta emot de nya eleverna har regeringen utfärdat en särskild förordning som tillåter överskridandet av maxantalet elever som tillåts för en klass i årskurs 1–3. Den tidigare gränsen var 25 elever, men numera är 29 elever tillåtna. Enligt den polska regeringen ger detta angreppssätt polska myndigheter möjlighet att skapa ett parallellt skolsystem, ett subsystem, för ukrainska barn. Detta anses vara mindre påfrestande för barnen och garanterar dem utbildning, samtidigt som det är det minst störande sättet för det polska utbildningssystemet och för polska elever.¹⁴ Den polska regeringen har även allokerat särskilda statsbidrag på cirka 420 miljoner kronor för att finansiera skolors psykologiska och pedagogiska insatser för ukrainska flyktingbarn. Vidare har det polska utbildningsministeriet utfärdat riktlinjer för ukrainska föräldrar och barn om hur de kan skriva in sig på skolor, och likaså riktlinjer för polska lärare om hur de kan undervisa barn som har flytt krig.¹⁵

Det finns utsagor från polska kommuner om att regeringen överlämnar hela problemet till den lokala nivån och att de inte vet hur de ska klara av denna utmaning eftersom de redan innan kriget hade problem med lärarbrist, lokalbrist och alltför stora klasser. Med större klasser på grund av mottagandet av ukrainska

¹¹ [Poland fights to give Ukrainian kids access to education | DW News - latest news and breaking stories | DW | 19.03.2022](#)

¹² [Poland: Parliament adopts law on assistance to Ukrainian refugees | European Website on Integration \(europa.eu\)](#)

¹³ <https://notesfrompoland.com/2022/03/11/poland-pledges-school-places-for-500000-ukrainian-child-refugees-who-have-arrived-already/>

¹⁴ Ibid.

¹⁵ [Poland's schools expect as many as 700,000 Ukrainian refugees - The Washington Post](#)

barn riskerar undervisningskvaliteten att sjunka, menar kommunerna, vilket i sin tur kan komma att medföra att den solidaritet som polackerna visat vid flyktingmottagandet kommer att minska. Det finns även kritiska röster hos polska tankesmedjor som anser att regeringen, utan att vidta lämpliga åtgärder, försöker kasta in ukrainska flyktingbarn i det polska skolsystemet för att se hur de klarar sig. Kritikerna menar att detta skapar en oro för att regeringen, ifall skolsystemet misslyckas med sin uppgift, kommer att skylla problemen på de ukrainska flyktingarna.¹⁶

Polens utbildningsminister Przemysław Czarnek säger att Polens mål är att säkerställa att ukrainska barn ska kunna fortsätta sina utbildningar. Han betonar också att det inte är det polska utbildningssystemets uppgift att utbilda dessa barn på lång sikt, eftersom majoriteten i framtiden troligen kommer återvända till Ukraina. De som beslutar sig för att stanna i Polen är dock välkomna att ta del av det polska utbildningssystemet, menar ministern.¹⁷

Rumänien

Rumänien har tagit emot det näst största antalet flyktingar från Ukraina, drygt en halv miljon vuxna och barn.¹⁸ Den 7 mars 2022 röstade det rumänska parlamentet igenom en lag som gör det möjligt för ukrainska barn att gå i rumänska skolor.¹⁹ Samtidigt beslutades det om extramedel till utbildningssektorn. Både statliga och privata grund- och gymnasieskolor och anordnare av högre utbildning som tar emot ukrainska flyktingar får del av dessa extramedel.²⁰

Den ekonomiska insatsen innebär bland annat att ukrainska elever på alla utbildningsnivåer kan få gratis boende på studenthem samt bidrag för mat, kläder, läromedel m.m.²¹

Det finns 45 skolor och tio gymnasier som erbjuder instruktioner på ukrainska i Rumänien. Elever kan anmäla sig till dessa skolor om de så önskar. Lärare i de ordinarie rumänska skolorna uppmuntras också att undervisa och ge stöd på ukrainska i den mån det är möjligt. Det råder lärarbrist i landet och därför har regeringen utfärdat tillfälliga regler om att universitetsstudenter och pensionerade lärare kan anställas som extrapersonal på grund- och gymnasieskolor.²²

Universitet och högskolor uppmanas av regeringen att utöka antalet avgiftsfria studieplatser. Här menar staten att extramedel kan finansiera en del av universitetets och högskolors inkomstbortfall. Studenter från Ukraina kan registrera sig vid valfria lärosäten. Om de inte kan visa upp betygskort som styrker deras tidigare studier kommer deras utbildningsnivå att utvärderas. Om de redan har börjat vid ett rumänskt universitet, men framöver vill lämna landet, kan de beviljas överförbara studiepoäng som gör det möjligt för dem att fortsätta sina

¹⁶ Ibid.

¹⁷ [Poland pledges school places for 500,000 Ukrainian child refugees who have arrived already | Notes From Poland](#)

¹⁸ [Situation Ukraine Refugee Situation \(unhcr.org\)](#)

¹⁹ <https://theglobalherald.com/news/ukrainian-child-refugees-enrol-in-romania-schools/>

²⁰ <https://reliefwebb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

²¹ Ibid.

²² Ibid.

studier. Dessutom kommer ukrainska lektorer att kunna undervisa vid rumänska universitet.²³

Moldavien

Moldavien är ett av Europas fattigaste länder med knappa resurser och en liten erfarenhet av att ta emot flyktingar. Trots det har landet tagit emot cirka 380 000 ukrainare tills dags dato, varav cirka hälften är barn.²⁴

Ukrainska flyktingbarn och unga som anländer till Moldavien, får fortsätta med sina påbörjade ukrainska skolstudier på distans. Lokala myndigheter betonar att detta motverkar kunskapsstapp och ser det som en bra, men kortsiktig lösning, och något som är särskilt lämpligt för elever vars familjer planerar att återvända till Ukraina efter kriget. Yngre barn erbjuds plats i förskolor, medan äldre barn och unga får en s.k. ”tillfällig skolgång” som innebär deltagande i ”förberedelseklass” med bl.a. språkundervisning och kartläggning av deras kunskaper. Detta gäller under en övergångsperiod tills de kan fortsätta sina studier i en ordinarie klass.²⁵

Landets ungdomscentra är öppna för de ukrainska flyktingbarnen och erbjuder fritidsaktiviteter och hjälp med studierna, psykologstöd och rådgivningsverksamhet.²⁶

Ukrainska universitetsstudenter kan fortsätta sina utbildningar i Moldavien på ett antal listade universitet och högskolor mot uppvisande av utbildningsbevis från Ukraina. Om en student inte kan visa upp ett sådant bevis, testas hans kunskaper.²⁷

Moldaviens utbildningsministerium, tillsammans med FN:s barnfond Unicef²⁸ och flyktingkommissarie UNHCR²⁹, håller på att utarbeta en handlingsplan som svar på flyktingkrisen. Planens syfte är bland annat att ge förslag på hur landet ska kunna rekrytera och utbilda tvåspråkiga personer som både kan moldaviska och ukrainska till lärare och som kan arbeta såväl inom den formella utbildningssektorn som inom ideell verksamhet för flyktingbarn. Vidare innebär programmet förslag på hur det skulle kunna möjliggöras att förse flyktingar med datorer och annat nödvändigt undervisningsmaterial.³⁰

Ungern

Sedan den ryska invasionen påbörjades och tills dags dato har drygt 350 000 flyktingar kommit till Ungern.³¹ Enligt de ungerska officiella källorna är tiotusentals av flyktingarna barn i skolpliktsåldern och denna siffra ökar för varje dag.³² I början av perioden stod nästan uteslutande privata och ideella krafter

²³ Ibid.

²⁴ [Situation Ukraine Refugee Situation \(unhcr.org\)](https://reliefwebb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students)

²⁵ <https://reliefwebb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

²⁶ Ibid.

²⁷ https://www.ipn.md/en/ukrainian-refugees-can-enroll-in-moldovan-universities-7967_1088602.html

²⁸ United Nations Children's Fund

²⁹ United Nations High Commissioner for Refugees

³⁰ Ibid.

³¹ [Situation Ukraine Refugee Situation \(unhcr.org\)](https://reliefwebb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students)

³² <https://index.hu/belfold/2022/03/02/iskola-oktatas-egyhazi-iskolak-tanitas-menekult-gyermekek-ukrajna-oroszorszag-haboru/>

bakom den humanitära hjälpen i landet. Många ukrainska barn fortsatte sina studier digitalt enligt den ukrainska läroplanen med hjälp av dessa krafter eller hade ett uppehåll i sina studier. Ett antal ungerska konfessionella skolor började dock anordna undervisning både på ungerska och på ukrainska ganska omedelbart efter det att de första flyktingarna hade anlänt.³³

De senaste veckorna har fler och fler kommuner engagerat sig i flyktingbarnens skolgång. Enligt regelverket har alla massflyktingsbarn rätt till utbildning i landet och det fria skolvalet gäller även dem. Enligt tillgänglig information gäller obligatorisk förskola även för dessa barn från tre års ålder. Här betonar de ansvariga fördelen med en tidig start, eftersom småbarn i dessa åldrar lär sig ett nytt språk mycket snabbt.³⁴

Den 23 mars 2022 röstades det också igenom en ny förordning enligt vilken grund- och gymnasieskolor ersätts med motsvarande 350 Euro per elev och månad om de erbjuder fem timmar enskild undervisning i veckan utanför undervisningstiden för elever som har flytt från Ukraina. Extratimmarna är tänkta att användas till att lära eleverna ungerska, kartlägga deras kunskapsnivå och hjälpa dem att komma i kapp inom övriga ämnen. Vidare uttrycks att läraren och eleven genom ett sådant förfarande får möjlighet till relationskapande och att hela familjen kan involveras i elevens skolgång.³⁵

Det är också möjligt att anställa lärarassistenter och andra personalkategorier som stöd i undervisningen av massflyktingsbarn. Dessutom kan ukrainsktalande personer bli timanställda som stöd och tolk för elever. Särskilt efterfrågas ukrainska lärare som har flytt till Ungern och som både kan ungerska (som är ett minoritetsspråk i Ukraina) och ukrainska.³⁶

Regeringen har också fattat beslut om att det från och med den 20 april 2022 är möjligt för ukrainska gymnasieelever i avslutningsklasser att anmäla sig till och genomföra sin studentexamen i Ungern. Dock behöver det tilläggas att många tvivlar på hur eleverna ska kunna nå den kunskapsnivå som behövs för att lyckas med en slutexamen och antyder att detta enbart är möjligt för dem som kommer från ungersktalande områden och som har studerat på ungerska i Ukraina.³⁷

Det finns även lokala initiativ, exempelvis i Budapest, där kommunen anordnar lördagskola för ukrainska barn för att underlätta och påskynda deras kunskapsutveckling i ungerska.³⁸

Högskolan är också öppen för dem som har flytt Ukraina, oavsett om de har ukrainsk nationalitet eller har varit gäststuderande där.³⁹

Många av dessa åtgärder förflyttar ansvaret till lokalnivån och till enskilda lärare i en situation där landet kämpar med omfattande lärarbrist och där lärarfacken har

³³ Ibid.

³⁴ [Telex: Már mennének oviba és iskolába az ukrán gyerekek, de hogyan?](#)

³⁵ <https://index.hu/belfold/2022/03/25/ukran-menekult-gyerekek-iskola-oktatas/>

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

³⁹ <https://reliefwebb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

varit mycket kritiska mot lärares förutsättningar att utföra ett bra jobb. De senare åren, så även våren 2022, har präglats av upprepade lärarstrejker, utan någon lösning.⁴⁰ Det finns ingen information om hur ukrainska elevers kunskaper är tänkta att utvärderas eller vilken hjälp och kompetensutveckling lärare kan få för att undervisa i ungerska som andraspråk.

Slovakien

Drygt 260 000 flyktingar har kommit till Slovakien under en månads tid. En stor del av dem är barn och unga.⁴¹

Landet erbjuder s.k. ”transition classes”, dvs. tillfälliga- eller förberedelseklasser för ukrainska flyktingbarn och unga där de kan studera slovakiska, bekanta sig med landets utbildningssystem, få rådgivning av olika slag, psykologiskt stöd samt där deras kunskaper kartläggs och bedöms.⁴²

Efter förberedelseklassen är det tänkt att de ukrainska barnen ska delta i den ordinarie undervisningen. Förskolan och den obligatoriska skolan är gratis i Slovakien och öppen för alla. Skolorna kommer att förbereda sig för de ukrainska eleverna genom att utse en integrationssamordnare och en tolk på varje skola där det finns ukrainska elever. De ska också tillhandahålla informationsmaterial på ukrainska. Staten anordnar dessutom grundläggande och avancerade språkkurser för alla åldrar.

Slovakien har ett nationellt institut för utbildningsfrågor som har fått i uppdrag att utarbeta åtgärder som främjar ukrainska barns integration inom det slovakiska utbildningssystemet. Institutet har anordnat exempelvis webinarier och annat utbildningsstöd för skolor, lärare och personal som redan arbetar eller kommer att arbeta med barn som har flytt från kriget i Ukraina. Vidare erbjuder institutet verktyg för lärare att kunna lära sig grundläggande ukrainska samt läromedel och spel som underlättar kommunikationen i klasser med nyanlända. Institutet har också utarbetat handböcker och annat stödmaterial om hur skolor kan främja elevers psykiska hälsa, förebygga och hantera konflikter i skolan och hur lärare ska prata om känsliga ämnen.⁴³

Den 16 mars 2022 antog Slovakien ”Lex Ukraina”, ett komplext paket med lagar, inklusive asyllagen och lagen om bosättning av utlänningar, som syftar till att underlätta integrationen av dem som har flytt från Ukraina. Lagstiftningspaketet innefattar flertalet samhällssektorer, exempelvis utbildning. Bland annat innebär den nya lagstiftningen att ukrainska barn och unga som går i slovakisk skola är berättigade till gratis måltider.⁴⁴

⁴⁰<https://hungarytoday.hu/teacher-shortage-in-hungary-to-spiral-out-of-control-in-a-few-years/>

och <https://peoplesdispatch.org/2022/03/07/school-teachers-across-hungary-gear-up-for-major-protests/>

⁴¹ [Situation Ukraine Refugee Situation \(unhcr.org\)](https://www.unhcr.org/situation-ukraine-refugee-situation/)

⁴² <https://reliefwebb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

⁴³ https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/slovakia-new-measures-settlement-and-integration-ukrainian-refugees_en

⁴⁴ https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/slovakia-adopts-package-legislative-changes-facilitate-integration-those-fleeing-ukraine_en

De nordiska länderna

Våra grannländer har likartade utmaningar som Sverige och därför redovisas de samlat i detta avsnitt.

Danmark

Danmark tar höjd för att under 2022 ta emot 100 000 personer som har flytt från Ukraina. Uppemot 26 000 ukrainare har hittills sökt uppehållstillstånd eller asyl i landet.⁴⁵

Det danska Folketinget antog i mitten av mars en särskild lag som ger ukrainska flyktingar rätt till tillfälligt uppehållstillstånd i Danmark. Lagen innebär att dessa barn och unga ska erbjudas tillgång till grundskoleutbildning strax efter sin ankomst till Danmark. Upphållstillståndet garanterar ukrainska barn samma rätt till grundskoleutbildning som danska barn har.⁴⁶

I Danmark är samtliga skolor ålagda att undervisa ukrainska elever i danska som andraspråk så att de på sikt ska kunna följa den ordinarie undervisningen. Utöver språkundervisningen följer eleverna de danska läroplanerna. Undervisningen kan organiseras antingen i mottagningsklasser, mindre grupper eller i form av individuell undervisning. Eleverna kan även delta i vanliga skolklasser antingen direkt vid ankomst eller senare. Ukrainska elever kan gå i mottagningsklasser i maximalt två år.⁴⁷

För att följa situationen i dansk skola med avseende på flyktingmottagandet anordnar barn- och undervisningsministeriet veckovisa partnerskapsmöten med förskole- och utbildningssektorn, vilka har inspirerats av de möten om skolan som ägt rum under pandemin.⁴⁸

Mottagandet beskrivs som en stor utmaning för dansk skola och den danska utbildningsministern Pernille Rosenkrantz-Theil (S) och skolledare vädjar därför till lärarstudenter, pensionerade lärare och tolkar att hjälpa till så mycket de kan i sina närområden. De uppmanar även lärare som arbetar deltid att gå upp till heltid.⁴⁹

Från danska skolledare kommer det utsagor om att en del ukrainska barn har skrivits in på danska skolor och att vissa redan deltar i undervisning. Det gör bland annat cirka 100 barn hos Röda Korsets interna skola för barn till asylsökande föräldrar. Vissa skolledare i Danmark vittnar om att en del ukrainska barn talar grundläggande engelska och att lärare med hjälp av bilder, teknologiska hjälpmedel och Google translate lyckas kommunicera med dem. Matematik och

⁴⁵ [Danmark tar emot 100 000 flyktingar - Nyheter \(Ekot\) | Sveriges Radio](#)

⁴⁶ Borne- och undervisningsministeriet (2022), Danish measures to meet the needs of education for displaced Ukrainian children and youth (powerpoint presentation)

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ [Minister beder pensionerede lærere hjælpe med ukrainske børn \(berlingske.dk\)](#)

engelska är universella och generiska områden som skolledarna upplever att de kan påbörja undervisning i ganska snabbt. Danskaundervisningen sägs dock vara den största utmaningen där eleverna måste börja från noll. Att omhänderta barn som har upplevt trauma är också en stor utmaning för skolorna och de anlitar därför psykologer.⁵⁰

Det finns även danska utsagor om att ukrainska barn som har flytt till Danmark följer ukrainsk undervisning på distans som deras hemskolor erbjuder. Redan under covid-19-pandemin började ukrainska skolor erbjuda undervisning på distans och när Ryssland den 24 februari 2022 invaderade Ukraina återupptogs denna undervisning.⁵¹

Finland

Representanter från utbildningsministeriet har berättat att fram till den 17 mars 2020 har 7 924 ukrainska flyktingar sökt uppehållstillstånd i Finland enligt massflyktsdirektivet. Av dem är 1 110 barn i åldrarna 1 – 6 år, 1 361 är mellan 7 och 12 år och 1 052 är mellan 13 och 18 år. Samtidigt är det svårt att veta om dessa siffror är de exakta antalen i och med att alla inte registrerar sig omedelbart vid ankomst.⁵²

Ukrainska flyktingbarn har samma rättigheter som andra asylsökande, dvs. de har rätt att gå i skola men har ingen läroplikt som det heter i Finland. Denna rättighet gäller såväl för ungdomsskola på grundläggande och gymnasialnivå som för vuxenutbildning. Kommunerna är också skyldiga att erbjuda förskoleplats för dessa barn sista året före skolstart. Nyanlända undervisas i regel i en vanlig undervisningsgrupp, men ska få stöd enligt individuella behov. Alternativt kan de komma att undervisas i en särskild undervisningsgrupp under en period då eleven förbereds för att kunna övergå till en ordinarie klass.⁵³

Vidare förklarades vid arbetsgruppsmötet som Sverige deltog i, att under hösten 2022 kommer Finland att lansera ett nytt system för nyanlända som heter "förberedelser för kvalificering". Detta innebär modulbaserade studier på 3–12 månader och kan omfatta till exempel utbildning i språk, informations- och kommunikationsteknik (IKT) och grundläggande teoretiska kunskaper. Finland hoppas på att detta system kommer att hjälpa ukrainska ungdomar och vuxna att få gymnasieexamen med yrkesinriktning eller att åtminstone klara vissa moduler av den.⁵⁴

Vid arbetsgruppsmötet nämndes särskilda utmaningar i Finland. Dessa handlar om vad man kan göra för att undvika att andra invandrargrupper känner sig diskriminerade, hur man ska hantera det ökande antalet ryska flyktingar som

⁵⁰ [Skolegang giver ukrainske flygtningebørn ro og stabilitet \(berlingske.dk\)](#)

⁵¹ [De første ukrainske flygtninge er på plads i Hornbæk: »Ved du, om der ligger nogle kafferisterier i nærheden?« \(berlingske.dk\)](#)

⁵² Arbetsgruppsmöte inom EU:s `Education solidarity group for Ukraine in the field of school education 24 mars, 2022.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Arbetsgruppsmöte inom EU:s `Education solidarity group for Ukraine in the field of school education 24 mars, 2022.

kommer till Finland samt hur man ska förebygga att ryska elever trakasseras på grund av sin nationalitet och sitt språk.⁵⁵

Det har upprättats ett antal webbsidor som vänder sig till ukrainska flyktingar, men också till kommuner som anordnar och ansvarar för utbildning samt till lärare. En del sidor länkar till stödmaterial som kan användas inom elevvårdsarbete och stöd till nyanlända.⁵⁶ Det finns också länkar till utbildningsministeriet i Ukraina som erbjuder undervisning på distans för olika årskurser enligt ett veckoschema.⁵⁷

Island

Under den gångna månaden har cirka 300 flyktingar anlänt till Island från det krigsdrabbade Ukraina.⁵⁸ Flyktingarna har välkomnats av myndigheter och frivilliga som har en stor vilja att hjälpa till. Det har upprättats både en webbsida av staten och en av den ideella sektorn, där ukrainare på flykt i Island kan hitta all information de behöver.⁵⁹

Representanter för Islands utbildningsministerium har uttryckt att det råder en stor osäkerhet kring hur många flyktingar som kan förväntas söka sig till Island. De har utarbetat ett system för att ta emot flyktingar. Island har ett professionsprogram för lärare som arbetar med nyanlända och en ny lag om gemensamma sociala aktioner som främjar barns utveckling. Island arbetar också med att implementera ett kartläggningsmaterial av nyanländas kunskaper som Sverige har utvecklat.

Samma källa uppger att de arbetar genom samråd och samarbete mellan intressenter på olika nivåer och att nivåerna tar ett gemensamt ansvar för flyktingars utbildning.

Några utmaningar som har lyfts fram är lärarbristen, covid-19-pandemins påverkan och bristande erfarenhet av att ta emot nyanlända elever.⁶⁰

Norge

Norge rustar för att ta emot 35 000 flyktingar under 2022. Hittills har 9 000 ukrainare kommit till landet. Den norska regeringen har beslutat att ukrainska flyktingar ska få kollektivt skydd för massflykt, vilket ger rätt till en snabb ärendehandläggning samt rätt till uppehåll och arbete i landet i tre år.⁶¹ Norge ser det dock som problematiskt att en del ukrainska flyktingar inte har registrerat sig vid mottagningscentra, eftersom det i praktiken innebär att de står utan rättigheter i landet. Den norska regeringen har därför kommunicerat att ukrainska barn har

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ [Rysslands invasion av Ukraina och dess konsekvenser för ansvarsområdet - OKM - Undervisnings- och kulturministeriet](#) och [Material som stöd för undervisningen för barn och unga som flytt från Ukraina | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi\)](#) och [Undervisningsväsendet, internationella program och Rysslands attack mot Ukraina | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi\)](#)

⁵⁷ [Material som stöd för undervisningen för barn och unga som flytt från Ukraina | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi\)](#)

⁵⁸ https://icelandmonitor.mbl.is/news/politics_and_society/2022/03/18/assisting_ukrainians_every_way_they_can/

⁵⁹ <https://island.is/en/information-for-ukrainian-citizens> och <https://helpukraine.is/>

⁶⁰ Möte vid nordiska nätverket för nyanländafrågor, 22 mars 2022.

⁶¹ [Kollektiv beskyttelse - UDI](#)

rätt till utbildning även om de inte är registrerade i landet. Enligt den norska skollagen har alla barn som kommer att vistas längre än tre månader i Norge rätt till grundskola.⁶²

Ukrainska myndigheter arbetar för att erbjuda undervisning på distans till barn som har flytt kriget och eftersöker samarbete med norska myndigheter för att barnen ska få undervisning från hemlandet vid sidan av undervisningen i norsk skola. Den norska utbildningsministern är öppen för denna typ av undervisning på distans i syfte att hjälpa eleverna komma i gång med inläringen, men understryker att barnen ska undervisas i enlighet med de norska läroplanerna och att de ska placeras i mottagningsklasser när de kommer till Norge. Det pågår dock en diskussion i Norge där man överväger att lätta på dessa bestämmelser så att ukrainska elever i högre utsträckning ska kunna kombinera skolgång i Norge med undervisning på distans från Ukraina.⁶³ Norge för en dialog med ukrainska myndigheter och har tagit del av Ukrainas utbildningsplattformar. De ser just nu över hur de ska arbeta vidare med frågan.⁶⁴

De baltiska länderna

De baltiska länderna redovisas i ett eget avsnitt eftersom de i egenskap av forna Sovjetstater kan vara särskilt berörda av Rysslands invasion av Ukraina med tillhörande flyktingkris.

Estland

Fram till och med den 20 mars 2022 har cirka 24 000 ukrainska flyktingar anlänt till Estland, varav drygt 8 000 barn.⁶⁵

Estland har skapat en webbsida på ukrainska där flyktingarna kan läsa om sina rättigheter.⁶⁶

Representanter för det ukrainska utbildningsministeriet berättade vid ett möte med nätverket CIDREE⁶⁷ som Sverige deltog i, att Estland har ett samarbete med Ukrainas ambassad och att de inom ramen för det har tillgång till ukrainska digitala plattformar och ukrainska lärare. Denna kanal gör det möjligt för elever från Ukraina att få undervisning direkt.⁶⁸ Dessutom genomförs veckovisa konferenser och seminarier med skolledare för att ge råd och dela information. Ukrainska flyktingar informeras bl. a. via arbetsförmedlingar, och det är också på tapeten hur examina på distans skulle kunna genomföras.⁶⁹

Samtidigt uttrycker de estniska tjänstemännen att det också är viktigt att få in de ukrainska barnen i den ordinarie estniska skolan. För att kunna göra det har de

⁶² [Ukrainske flyktingbarn möter opp på skolen – NRK Vestfold og Telemark – Lokale nyheter, TV og radio](#)

⁶³ [Ukraina vil ha digital undervisning for ukrainske elever i Norge – NRK Norge – Oversikt over nyheter fra ulike deler av landet](#)

⁶⁴ Uppföljning av mötet vid nordiska nätverket för nyanländafrågor, 22 mars 2022

⁶⁵ <https://news.err.ee/1608535072/almost-24-000-ukrainian-refugees-have-arrived-in-estonia>

⁶⁶ <https://kriis.ee/en/security-situation-europe/ukrainian-war-refugees/coming-estonia>

⁶⁷ Consortium of Institutions for Development and Research in Education in Europe

⁶⁸ Europarådets CDEDU-möte 15–17 mars 2022

⁶⁹ CIDREE-möte 29 mars 2022

börjat med att justera läroplanen och anpassa vissa regler som underlättar för dessa elever. Nivåplaceringar av elever upplevs som svåra och därför är Estland intresserad av det svenska kartläggningmaterialet för nyanlända.⁷⁰

På OECD- och EU-möten berättar representanter från Estland att de har lagt upp arbetet med de ukrainska flyktingarnas inskolning i två steg. Det första steget handlar om att se till elevernas sociala situation och hälsa. Det andra, och mer långsiktiga steget, fokuserar på lärande. Detta steg blir samtidigt beroende av i vilken mån eleverna ska vidare till det estniska utbildningssystemet, dvs. om eleverna ska stanna i landet eller inte. Under det pågående läsåret fokuserar man på språkundervisning i estniska för nyanlända ukrainare för att sedan kunna gå vidare med studier i andra ämnen.⁷¹ För närvarande läser elever enligt en ”hybridläroplan” där vissa ämnen eller delar av ämnen läses enligt den ukrainska läroplanen. Om föräldrar säger att de definitivt tänker stanna i minst två år är huvudregeln att eleverna ska läsa på estniska (efter sommaren). Svårigheter uppkommer när ukrainska föräldrar meddelar att de inte vill att deras barn ska integreras i det estniska utbildningssystemet, vilket är fallet med cirka 1 000 elever. Möjligheten för att ta emot flyktingelever som utbytesstudenter har också undersökts, men det saknas rättsliga grunder för detta.⁷²

Förskola och obligatorisk skola är gratis för alla i Estland, oavsett migrationsstatus. Föräldrar kan välja om deras barn ska undervisas på estniska eller ryska i den ordinarie skolan, vilket kan underlätta för ukrainska barn med ryskt modersmål.⁷³ Den estniska regeringen försöker styra skolplaceringar genom att hitta platser i statliga skolor, eftersom deras farhågor är att de annars blir dirigerade till ryskspråkiga skolor. Diskussionen om huruvida de ukrainska eleverna ska ges möjlighet att läsa enligt den ukrainska läroplanen och på ukrainska är mycket politiskt laddad i Estland på grund av landets ryska minoritet. Det finns nämligen en bestämmelse om att den sist nämnda gruppen måste studera 60 procent på estniska och 40 procent på ryska. Estland rapporterar om stora spänningar i skolor kopplade till språkfrågan.⁷⁴ Vidare framförs det att skolmyndigheter arbetar med olika verktyg som hjälper skolor att motverka en negativ inställning till ryska elever.⁷⁵

Alla som har slutfört sin grund- respektive gymnasieutbildning i Ukraina har rätt att söka sig till gymnasieskolor respektive till högskolor eller yrkesutbildningar i Estland. Ukrainska flyktingar har fått rätt att påbörja estniska yrkesutbildningar utan att de uppfyller examenskraven som gäller vid tillträde för inhemska elever.⁷⁶

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Möte vid OECD Education 2030 18 mars och arbetsgruppsmöte inom EU:s Education solidarity group for Ukraine in the field of school education 24 mars, 2022.

⁷² CIDREE-möte 29 mars 2022

⁷³ <https://reliefweb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

⁷⁴ CIDREE-möte 29 mars 2022

⁷⁵ Europarådets CDEDU-möte 15–17 mars 2022

⁷⁶ <https://reliefweb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

Utbildningsministeriet genomför också en kartläggning av lärare med kunskaper i ukrainska i landet samt bland de nyanlända. Detta görs i samarbete med ukrainska föreningar i Estland och den estniska motsvarigheten till Arbetsförmedlingen.⁷⁷

Lettland

Fram till och med den 20 mars har 6 200 ukrainska flyktingar registrerat sig i Lettland, varav 800 är barn inklusive 360 förskolebarn.⁷⁸ Det finns en del ukrainska medborgare som ser Lettland som ett stopp på vägen till andra länder, men enligt prognoser kommer drygt 10 000 flyktingar att stanna kvar i landet. Även Lettland har upprättat en webbsida med viktiga informationskällor om lagar och regler riktade till ukrainska flyktingar.⁷⁹

Lettiska representanter vid olika möten adresserar två brådskande frågor. Den ena är att så många flyktingbarn som möjligt ska ges möjlighet att fortsätta sina studier omedelbart efter ankomst. För att säkerställa det har det lettiska utbildningsministeriet inlett ett samarbete med det ukrainska utbildningsministeriet så att flyktingbarn ska kunna läsa vidare enligt den ukrainska läroplanen på distans.⁸⁰ Den andra frågan handlar om ukrainska avgångselevs möjligheter till examen. En hittills olöst fråga är i vilken mån och på vilket sätt det är möjligt att justera den lettiska läroplanen, om dessa elever väljer att läsa enligt den. Detta ses som en viktig åtgärd för att ukrainska ungdomar ska ha en ärlig chans att lyckas slutföra grundskolan eller sina gymnasiestudier inom kort.⁸¹

Tilläggas ska att distansundervisning på ukrainska enligt den ukrainska läroplanen enbart ses som en kortsiktig lösning under en övergångsperiod på några månader. Lettiska beslutsfattare menar att detta är ett sätt att motverka kunskapsstapp och något som är särskilt viktigt att erbjuda de elever vars familjer uttrycker en önskan om att återvända till Ukraina. Samtidigt erbjuds även någon form av ”förberedelseklass” med språkundervisning för de nyanlända eleverna.⁸² För grundskolans elever utarbetas individuella studieplaner som ska tillgodose varje elevs specifika behov. När det är möjligt ingår det även rådgivning, logoped- och psykologstöd, lettiskt språkstöd och ukrainska språklektioner. Eleverna kommer att börja läsa skolämnen på lettiska stegvis.⁸³

Det största hindret för att integrera ukrainska elever i den lettiska skolan är lärarbristen. För att avhjälpa detta har det stiftats en ny lag, enligt vilken skolor kan anställa ukrainare som inte har genomgått lärarutbildning eller inte kan visa upp bevisdokument som styrker det. De får dock enbart arbeta med minderåriga utanför ordinarie klassrumsundervisning.⁸⁴

⁷⁷ Arbetsgruppsmöte inom EU:s `Education solidarity group for Ukraine in the field of school education 24 mars, 2022.

⁷⁸ <https://news.err.ee/1608539296/fewer-ukrainian-refugees-in-latvia-than-estonia-thus-far>

⁷⁹ <https://www.ukraine-latvia.com/lv>

⁸⁰ <https://reliefweb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

⁸¹ Arbetsgruppsmöte inom EU:s `Education solidarity group for Ukraine in the field of school education 24 mars, 2022.

⁸² Ibid.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Ibid.

Enligt en ny lettisk lag som antogs den 15 mars 2022 är minderåriga ukrainare inte skyldiga att klara de obligatoriska statliga proven i grundskolan eller inom yrkesutbildning (med undantag för yrkesexamen) för att få gå vidare till nästkommande årskurs. Elever i årskurserna 1–8 och 10–11 kan därmed gå vidare till nästa årskurs utan avlagt prov men de har också rätt att välja att gå om samma årskurs. Elever i 9:e och 12:e klass som klarar av relevanta examina, och uppfyller övriga krav, kommer att få ett betygsdokument eller ett examensbevis.⁸⁵

Litauen

Sedan krigets början och fram till och med den 22 mars 2022 har 14 000 ukrainare registrerat sig som massflyktingar i Litauen. I likhet med många andra länder, finns det såväl statliga som privata initiativ som hjälper dem med boende och annat som de behöver.⁸⁶ Det finns flera officiella webbsidor med information som kan hjälpa flyktingarna.⁸⁷

Den officiella ståndpunkten är att barnen utan dröjsmål bör skrivas in i en litauisk skola för att underlätta för familjer att bosätta sig. Nyanlända elever hänvisas först till s.k. ”förberedelseklasser”. Syftet med denna verksamhet är att eleverna ska få undervisning i litauiska, få bekanta sig med landets utbildningssystem samt få sina kunskaper kartlagda. Vidare erbjuds eleverna rådgivning, studiehandledning och psykologiskt stöd.⁸⁸

Så fort eleven bedöms ha tillräckligt med kunskaper i litauiska, och efter att elevens kunskaper har utvärderats, kan eleven gradvis övergå till en vanlig klass. Eleven kommer då att läsa enligt en individuell studieplan som utgår ifrån elevens kunskapsnivå och behov. Tanken är dock att nyanlända elever efter denna gradvisa process ska kunna övergå helt till vanlig undervisning. Varje nyanländ elev får undervisning i litauiska individuellt, utöver klassrumsundervisningen. På begäran kan ukrainska godkännas som ett andra främmande språk, som undervisas i skolor från sjätte klass. Elever kan också välja att söka till nationella minoritetsskolor, inklusive rysk-, vitrysk, polsk- och tysktalande skolor där undervisningen bedrivs på respektive språk.⁸⁹

Ukrainare som har varit inskrivna i yrkesutbildning i Ukraina kan ansöka om plats vid en av de 56 yrkesskolorna och beroende på tillgängliga resurser kommer studierna att finansieras av staten eller ”rabatteras”.⁹⁰

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1645581/as-14-000-ukrainians-arrive-in-lithuania-available-accommodation-is-running-low>

⁸⁷ Se exempelvis: <https://ihvilnius.lt/migration> och <https://visitukraine.today/blog/217/lithuania-useful-information-for-ukrainian-refugees>

⁸⁸ <https://reliefweb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid.

Övriga europeiska länder

Vi har valt ut dessa länder för att illustrera den mångfald av regler som finns i Europa avseende flyktingmottagandet och hur olika typer av skolväsenden tar sig an ukrainska barn och unga.

Belgien

Belgien räknar med att under 2022 ta emot 200 000 flyktingar från Ukraina. Landet tänker långsiktigt och avser att undervisa ukrainarna enligt de belgiska läroplanerna.⁹¹ Tillgång till utbildning som faller under den belgiska skolplikten är gratis och öppen för alla barn mellan 6 och 18 år, inklusive barn som söker asyl. Asyl- och migrationsministeriet anger att ukrainare som kommer till Belgien direkt kommer få tillgång till utbildning i form av en anpassad kurs, men även anpassade undervisningsmetoder.⁹² I Vallonien anordnas undervisning för ukrainska elever i så kallade ”mottagningsklasser”. Motsvarigheten i Flandern kallas för ”övergångsklasser”. Denna mottagningsprocess ska förse eleverna med språklektioner, kartlägga deras färdigheter, ge dem kännedom om det belgiska utbildningssystemet samt erbjuda psykologiskt stöd. När det är lämpligt kommer elever att integreras i ordinarie klasser.⁹³

Bulgarien

Fram till och med den 18 mars 2022 anlände 94 000 ukrainare till Bulgarien, varav 50 000 personer uttryckte sin vilja att stanna kvar i landet. Uppskattningsvis är en tredjedel av dem barn.⁹⁴ Utbildningsminister Nikolaj Denkov uppger i en intervju att landet, som är ett av de fattigaste länderna i Europa, kan ta emot 20 000 barn i sina skolor utan att det skulle kräva större organisatoriska förändringar. Samtidigt ser Bulgarien framför sig ett scenario där upp till 100 000 barn och ungdomar från Ukraina kommer att stanna i landet permanent och behöver komma in i utbildningssystemet.⁹⁵

Vissa skolor i Sofia och Varna erbjuder helgkurser i bulgariska, men de elever som är inskrivna i skolan får ytterligare undervisning i bulgariska samt psykologstöd om det så krävs. Diverse utbildnings- och stödmaterial för lärare, utvecklat av UNHCR, är tillgängliga på det bulgariska utbildningsministeriets webbsida. Där finns det även en del övriga resurser, bland annat inom språk, demokrati och konfliktlösning, handböcker av olika slag och länkar till ukrainska utbildningsresurser. Ministeriets hemsida länkar även till ukrainska utbildningsresurser.⁹⁶

Den bulgariska regeringen undersöker möjligheten att sänka utbildnings- och boendeavgifterna för de över 1 000 ukrainska gäststudenter som för närvarande är

⁹¹ Europarådets CDEDU-möte 15–17 mars 2022

⁹² [Mapping host countries' education responses to the influx of Ukrainian students | UNESCO](#)

⁹³ Ibid.

⁹⁴ <https://sofiaglobe.com/2022/03/18/bulgarias-government-says-ukrainian-refugee-situation-in-the-country-under-control/>

⁹⁵ https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/bulgaria-preparing-to-accept-ukrainian-children/

⁹⁶ [Образование | Bulgaria for Ukraine \(gov.bg\)](#)

inskrivna vid ukrainska universitet. Samtidigt har Bulgarien inte löst hur man ska kunna sörja för flyktingarnas ekonomiska väl i stort. Landet är mycket beroende av finansiellt stöd från EU som bland annat ska användas för att anordna utbildningsinsatser.⁹⁷

Frankrike

Det franska inrikesministeriet har meddelat att de kommer ta emot cirka 100 000 ukrainska flyktingar under 2022. Initialt placeras de ukrainska barnen i mottagningsklasser i franska skolor, vilka är anpassade till elever som har ett annat modersmål än franska. Efter att deras kunskaper i franska och matematik har utvärderats kommer de gradvis att integreras i skolornas ordinarie klasser och studera tillsammans med franska elever. Lärare som arbetar med att ta emot barn eller ungdomar från Ukraina har möjlighet att gå en särskild kurs via utbildningsministeriet för att få en förståelse för barnens trauman, facilitera integrationen av barnen i fransk skola samt för att underlätta barnens lärande.⁹⁸ Vidare har den franska regeringen allokerat statsbidrag till utbildningssektorn för att omhänderta ukrainska flyktingar.⁹⁹

På lokal nivå i Paris har man inrättat ett särskilt system för att integrera de ukrainska barnen i skolan samt för att erbjuda dem gratis skolmat och psykologiskt stöd. Därtill får föräldrar i Paris stöd i hur de kan skriva in sina barn på skolor och information om hur det franska skolväsendet fungerar. Franska lärare får i sin tur stöd i hur de kan ta emot elever som har upplevt trauman.¹⁰⁰

Frankrike ger stöd till både ukrainska och icke-ukrainska universitetsstudenter som har flytt från Ukraina. Dessa studenter kan på franska universitet registrera sig på kurser som motsvarar dem de gick i Ukraina före kriget.¹⁰¹

Irland

Under en månads tid har drygt 10 000 flyktingar anlänt till Irland från Ukraina. Många av dem, precis som i andra länder, är barn. Irland har en samlad hemsida för dem som har flytt från kriget i Ukraina med en egen undersida som innehåller information om utbildning.¹⁰² Informationsidan ger hänvisning bland annat till hur familjerna kan ansöka om skolplacering för sina barn. Fram till och med den 28 mars 2022 har 700 flyktingbarn ansökt om skolplats, men enligt utbildningsministern Norma Foley var mörkertalet stort och antalet ökar för varje dag.¹⁰³ Foley betonade att landet har tillräckligt med skolkapacitet så att alla barn som flyr kriget och kommer till Irland kan börja i skolan. Hon tillade att

⁹⁷ <https://reliefwebb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

⁹⁸ [Accueillir des enfants arrivant d'Ukraine ou d'autres zones de guerre | éducol | Ministère de l'Éducation nationale, de la Jeunesse et des Sports - Direction générale de l'enseignement scolaire \(education.fr\)](#)

⁹⁹ [Mesures consécutives à la situation en Ukraine | Ministère de l'Éducation Nationale de la Jeunesse et des Sports; Mapping host countries' education responses to the influx of Ukrainian students | UNESCO](#)

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ [Mapping host countries' education responses to the influx of Ukrainian students | UNESCO](#)

¹⁰² [Coming to Ireland from Ukraine \(citizensinformation.ie\)](#)

¹⁰³ <https://www.thejournal.ie/ukrainian-refugees-in-schools-5719920-Mar2022/>

utbildningsministeriet samarbetar med ministeriet för barnfrågor, så att boenden för ukrainska barnfamiljer och tillgång till skola matchas.¹⁰⁴

Ukrainska barn och ungdomar har tillträde till två års gratis förskola samt till den obligatoriska allmänna skolan. Ansträngningar görs också för att landets skolor ska jobba med varje flyktingfamilj som en helhet och där alla familjemedlemmar involveras exempelvis i språkundervisningen tillsammans med barnen via skolan.¹⁰⁵

Ukrainska lärare kommer att via snabbspår och en särskild registreringsprocess, få tillstånd att undervisa i irländska skolor.¹⁰⁶ Samtidigt är skolexperterna i Irland bekymrade över språkkompetenserna och diskuterar bland annat att aktivera ett nationellt resurscentrum för flerspråkighet som ett led i att försöka kompensera för brist på ukrainsktalande lärare.¹⁰⁷

Förutom dessa insatser finns det information om att ukrainska flyktingbarn tillhandahålls digitala resurser så att de kan fortsätta med sin ukrainska skolutbildning och det görs ett arbete med att översätta den ukrainska läroplanen till engelska.¹⁰⁸ Ambitionen är att på sikt få en hybridläroplan på plats, där vissa ämnen (språk, litteratur och kulturhistoria) bedöms vara bäst lämpade att läsa enligt den ukrainska läroplanen. Det kommer också att erbjudas extra undervisning i engelska. Irland saknar kartläggningmaterial för nyanlända och är intresserade av att ta del av det Skolverket har utarbetat.¹⁰⁹

Regelverket för övergångar mellan skolformer orsakar en del problem i det irländska skolväsendet eftersom vissa kurser (däribland iriska) vanligtvis ingår i behörighetsbestämmelserna. Det bedöms vara lättare att få in elever på yrkesspår, vilka till stor del ligger utanför statens ansvarsområde och anordnas av branscherna själva. Skolplaceringar är svåra att få till med undantag för på landsbygden, vilket kommer att hanteras genom undervisning på distans.¹¹⁰ Vikten av att barnen får psykologiskt stöd betonas. Även detta försvåras dock av placeringar på landsbygden där det är svårare att ha tillgång till adekvat hjälp.¹¹¹

Regeringen uttrycker behovet av att se till att flyktingar kan få tillgång till högre utbildning. Sektorn har gått med på att tillhandahålla platser för irländska studenter som har tvingats lämna Ukraina mitt i sina studier.¹¹²

Italien

Italien förbereder sig på att ta emot upp emot 175 000 ukrainska flyktingar under 2022. Fram till och med den 18 mars har cirka 53 600 ukrainare anlänt, däribland 27 000 kvinnor och 21 600 barn. Det förefaller som att privata initiativ dominerar

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ <https://ppli.ie/> CIDREE-möte 29 mars 2022

¹⁰⁸ [For Ukraine's refugee children, schools promise a fresh start | Article \[AMP\] | Reuters](#)

¹⁰⁹ CIDREE-möte 29 mars 2022

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ <https://reliefweb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

¹¹² Ibid.

i samband med hjälp av flyktingar från Ukraina. Öppna förskolor och bibliotek är platser där personalen genom lek hjälper barnen att bearbeta trauman och lära sig italienska.¹¹³

Nationella skolmyndigheter uppmanar till kollegialt lärande genom träffar och utbyte av exempel på välfungerande strukturer och tillvägagångssätt. Skolpersonal uppmanas också att dela med sig av tvåspråkiga informationsmaterial och hemspråksundervisningsmaterial. Dessutom har staten anslagit ett ekonomiskt paket på 1 miljon euro till skolor som erbjuder tvåspråkig undervisning, språklig och kulturell integrering och psykologiskt stöd.

Italien erbjuder också stöd till högre utbildning genom att anställa eller hjälpa till att anställa forskare från ukrainska universitet.¹¹⁴

Luxemburg

Luxemburg rustar för att ta emot cirka 4 000 ukrainska flyktingar under 2022.¹¹⁵ Ukrainska barn under 18 års ålder har rätt att ta del av skolväsendet på samma villkor som luxemburgska medborgare.¹¹⁶ Till skillnad från 2015 års flyktingvåg tillhandahåller det offentliga skolväsendet i dag utbildning i sex internationella skolor, vilka är de huvudsakliga mottagarna av ukrainska elever på flykt. De ukrainska barnen placeras i särskilda mottagningsklasser där undervisningen bedrivs på engelska. När eleverna är redo kan de placeras i några av de ordinarie internationella klasserna där undervisning även sker på tyska eller franska utöver engelska. Rekryteringar av ukrainsktalande lärare och lärarassistenter pågår eftersom det finns ett stort behov av personer som kan översätta och förklara undervisningsmoment för ukrainska elever. Beroende på behov och efterfrågan kan ukrainska barn även tas emot i kommunala skolor och följa en mottagningsutbildning på tyska eller franska. Föräldrar till förskolebarn erbjuds att skriva in sina barn i förskolor i sina hemkommuner.¹¹⁷

Nederländerna

Nederländerna förväntar sig att 15 000–25 000 ukrainska barn kommer till landet under 2022. Alla ukrainska barn under 18 år har skolplikt i Nederländerna och regeringen siktar på att alla flyktingar under 27 år ska få grundläggande behörighet. Det finns även praktikmöjligheter för ukrainska flyktingar. Amsterdams kommun organiserar psykologiska stödcentra, dagaktiviteter, utbildning och stödinsatser för unga ukrainare.¹¹⁸ Den nederländska skolan satsar just nu på att rekrytera personal som kan ukrainska för att eleverna lättare ska integreras i skolan och ta till sig undervisningen. Målet är dock att de ukrainska eleverna på sikt ska lära sig holländska. Skolan arbetar aktivt med att skapa samsam mellan ryska och ukrainska elever. Nederländerna ger ekonomiskt stöd till äldre

¹¹³ <https://www.infomigrants.net/en/post/39227/refugee-children-learn-italian-with-play>

¹¹⁴ <https://reliefweb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

¹¹⁵ [Over 1,000 refugees from Ukraine to register in Luxembourg \(luxtimes.lu\)](#)

¹¹⁶ [Mapping host countries' education responses to the influx of Ukrainian students | UNESCO](#)

¹¹⁷ [L'Éducation nationale accueille les élèves ukrainiens - gouvernement.lu // Le gouvernement luxembourgeois](#)

¹¹⁸ [Mapping host countries' education responses to the influx of Ukrainian students | UNESCO](#)

ukrainska elever eftersom de på grund av kriget inte kommer åt sina bankkonton. Landet uppmärksammar även risken för trafficking med ensamkommande barn.¹¹⁹

Schweiz

Schweiz planerar att ta emot cirka 250 000 ukrainska flyktingar under 2022. Landet erbjuder ukrainare som har flytt från kriget ett så kallat skyddsbehovstillstånd, ”Permit S”, vilket tillåter ukrainare att leva och arbeta i landet under ett år. Tillståndet kan förlängas vid behov. I början av mars allokerade den schweiziska regeringen 5 000 platser i federala asylcentra för ukrainare som flyr kriget. Där undervisas barn i väntan på att hänvisas till en kanton där de kan börja i schweizisk skola.¹²⁰ Vissa kantoner förväntar sig en fem till tioprocentig ökning av antalet elever i sina skolor. Bland de schweiziska lärarfackförbunden finns det en oro över att detta elevtillskott ska drabba de inhemska eleverna negativt. Anledningen är att den schweiziska skolan redan före flyktingmottagandet brottades med lärar- och lokalbrist, men även med det kunskapsstapp som pandemin medfört.¹²¹ För att råda bot på dessa problem försöker kantonerna rekrytera pensionerade lärare, ukrainska lärare och ideellt aktiva schweizare till lärarassistanstjänster. Andra utmaningar som schweiziska skolor identifierat avseende de ukrainska elevernas skolgång är att de använder det kyrilliska alfabetet och att endast en mycket liten andel av dem talar tyska, franska eller italienska.¹²²

Schweiziska skolor tillämpar i dagsläget erfarenheter från 2015 års stora flyktingmottagande. För att ta emot barnen gör skolorna först intervjuer med föräldrar och barn. Därefter förbereder man undervisningen, vars yttersta mål är att skapa en trygg miljö för barnen. I de skolor som tar emot många ukrainska barn skapas så kallade integrationsklasser, vilket är skolklasser som endast består av ukrainare. I skolor som tar emot ett fåtal barn integreras barnen direkt i de ordinarie klasserna. Den allmänna linjen är att barnen ska undervisas på något av kantonernas språk, eftersom detta bedöms vara det bästa sättet för barnen att lära sig respektive språk.¹²³

Spanien

Spanien tar höjd för att ta emot 13 000 ukrainska flyktingar under 2022, men hittills har 27 000 anlänt till landet. Spanien tillämpar EU:s tillfälliga massflyktsdirektiv, vilket innebär att ukrainska medborgare och personer som bodde i Ukraina när invasionen inträffade har rätt att vistas i Spanien under ett år utan visum eller asyl.¹²⁴ Under denna tid har barn och unga rätt till skolgång i Spanien, men de behöver ofta registrera sig i landet för att utöva rätten. Vissa regioner har dock tagit fram riktlinjer som garanterar ukrainska barn och unga

¹¹⁹ Europarådets CDEDU-möte 15–17 mars 2022.

¹²⁰ [Swiss schools prepare for Ukrainian children - SWI swissinfo.ch](#)

¹²¹ [Suisse – Accueil des enfants ukrainiens: un défi pour nos écoles - Le Matin](#)

¹²² [Swiss cantons are looking for teachers among Ukrainian refugees \(nzz.ch\)](#)

¹²³ [Swiss schools prepare for Ukrainian children - SWI swissinfo.ch; Questions and Answers on the war in Ukraine \(admin.ch\)](#)

¹²⁴ [Ya hay 7.150 menores ucranianos escolarizados \(rtve.es\); How Spain plans to house Ukrainian refugees \(thelocal.es\); About 25,000 Ukrainian refugees have reached Spain so far, says minister | Reuters](#)

skolgång även om de inte är registrerade i landet eller saknar dokument av olika slag. Vid ankomsten till landet skriver regionala myndigheter in ukrainska barn vid utbildningscentra, där deras språkkompetenser utvärderas och de får rätt till skolmat. De elever som befinner sig på en alltför låg språknivå ges spansklektioner. Samtidigt utvärderar rådgivare barnens andra kompetenser för att avgöra om de behöver ytterligare stöd för att integreras i den spanska skolan. När eleverna har stärkt sina språkkunskaper och utvärderats kan de integreras i vanliga spanska skolklasser.¹²⁵ Mer än 7 000 ukrainska barn och unga har börjat skolan i Spanien, varav 23 procent går i förskolan, 50 procent i grundskolan, 25 procent i gymnasiet och 2 procent i vuxenutbildningen. För att finansiera ukrainarnas skolgång använder Spanien kvarvarande medel i EU:s sammanhållningsfonder som Spanien tilldelades men inte förbrukade under åren 2015–2020.¹²⁶

Storbritannien

Storbritanniens utbildningsminister Nadhim Zahawi har meddelat att landets skolor kan ta emot 100 000 ukrainska barn. Fram till och med den 24 mars har det totalt kommit in 18 600 visumansökningar.¹²⁷ Storbritannien har lanserat ”Homes for Ukraine Scheme” för visumansökningar från ukrainare där privatpersoner och organisationer kan gå in och stödja familjer eller enskilda personer från Ukraina. Personer som anländer inom ramen för detta system kommer att kunna bo och arbeta i Storbritannien i upp till tre år samt få tillgång till hälso- och sjukvård, förmåner och sysselsättningsstöd. Därtill kommer att deras barn kommer att få möjlighet att gå i lokala skolor och få lektioner i engelska. Lokala myndigheter kommer att få 10 500 pund i ersättning per flykting för stödtjänster, dock mer för barn i skolåldern.¹²⁸

Regeringen har engagerat ”Oak National Academy”, som är en välgörenhetsorganisation som bildades under pandemin, att översätta 10 000 digitala lektioner till ukrainska. Dessa lektioner är utformade enligt den brittiska läroplanen. Regeringen hoppas på att ukrainska elever, genom att studera enligt den brittiska läroplanen om än på ukrainska, lättare ska lyckas med sina studier. Det finns dessvärre ingen detaljinformation att tillgå om hur det är tänkt att skolor ska testa och bedöma elevers kunskaper när de läser ämnen på ukrainska samt hur deras kunskaper i ämnet engelska ska utvecklas och bedömas.¹²⁹

Utbildningsministeriet har också meddelat att Storbritannien ska ge psykologiskt stöd till flyktingbarnen, men det är oklart om några tjänster kommer att vara tillgängliga på ukrainska.¹³⁰

¹²⁵ [Mapping host countries' education responses to the influx of Ukrainian students | UNESCO](#)

¹²⁶ [Ya hay 7.150 menores ucranianos escolarizados \(rtve.es\)](#)

¹²⁷ [Britain's schools will open their doors to 100,000 Ukrainian children \(dailymail.co.uk\)](#)

¹²⁸ <https://reliefweb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

¹²⁹ [Britain's schools will open their doors to 100,000 Ukrainian children \(dailymail.co.uk\)](#)

¹³⁰ [For Ukraine's refugee children, schools promise a fresh start | Article \[AMP\] | Reuters](#)

Tjeckien

Tjeckiens regering uppskattar att utbildningssystemet har kapacitet att ta emot omkring 100 000 flyktingbarn från Ukraina.¹³¹ Landet har en plan för en stegvis integrering av flyktingbarnen. Det första steget innebär att barnen får hjälp med att vänja sig vid den nya miljön samtidigt som de får psykologiskt stöd och hjälp. Därefter, under en övergångsperiod, kommer barnen att vara inskrivna i fritidsverksamheter och ingå i kamratgrupper. Denna fas fokuserar på att eleverna ska lära sig det tjeckiska språket. Under tiden kan barnen också studera på distans enligt den ukrainska läroplanen (se nedan). Därefter kommer de få börja antingen i förskola, grundskola eller gymnasieskola, företrädesvis i sådana som har erfarenhet av att undervisa elever med olika modersmål och där barnen inte har upplevt svåra trauman. Från och med början av läsåret 2022/23 kan de ukrainska eleverna börja i vanlig skola. För att stödja skolor har det nationella pedagogiska institutet lanserat en webbsida med information om hur ukrainska elever kan inkluderas i klasser, inklusive de som inte talar tjeckiska. Där finns även information för ukrainska flyktingar.¹³²

Parallellt med den stegvisa integrationen av de nyanlända eleverna pågår också ett samarbetsprojekt mellan den tjeckiska och den ukrainska regeringen via ambassaden. Inom ramen för projektet förses skolor, där ukrainska barn läser vidare enligt den ukrainska läroplanen, med undervisningsmaterial och läroböcker från Ukraina. Projektet finansierar också skolskjuts inom och kring Prag. Vidare syftar samarbetet till att kunna upprätta en databas över ukrainska lärare och tjeckiska volontärer. Det finns även ett samarbetsprojekt mellan Ukrainas ambassad i Tjeckien och den ideella organisationen ”Children of Ukraine” med samma syfte, dvs. att ukrainska flyktingbarn ska kunna fortsätta sina studier enligt den ukrainska läroplanen.

Den tjeckiska regeringen har också meddelat att den kommer att anslå 150 miljoner tjeckiska kronor för att stödja ukrainska högskolestudenter.¹³³

Tyskland

Cirka 240 000 människor på flykt från Ukraina har anlänt till Tyskland fram till och med den 25 mars 2022. Myndigheterna i samtliga delstater i Tyskland har uttryckt att tillströmningen av flyktingar är mycket större än väntat. Hälften av alla som ankommer är dessutom i skolåldern. Nu letar lokala skolmyndigheter efter skollokaler och lärare med inriktning på tyska som främmande språk.¹³⁴

Viljan att hjälpa är stor bland såväl humanitära organisationer, privatpersoner, skolor och lärare. Samtidigt har landet drabbats hårt av covid19-pandemin. Det är fortfarande hög frånvaro bland landets lärare och elever, vilket gör att skolpersonalen är uttröttad. Utmaningen blir än större i och med flyktingbarnens

¹³¹ <https://reliefweb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

¹³² <https://ukrajina.npi.cz/>

¹³³ Ibid.

¹³⁴ <https://www.sueddeutsche.de/meinung/ukraine-fluechtlinge-frauen-und-kinder-schulsystem-kultusministerkonferenz-putin-kultusministerkonferenz-1.5553885>

ankomst. Det finns också ett stort behov av psykologiskt stöd och rådgivning till dessa barn med anledning av att många har upplevt traumatiska händelser och sannolikt har lämnat en del av sina familjer i hemlandet.¹³⁵

Utbildningsministern Bettina Stark-Watzinger betonar vikten av att barnen får börja i tysk skola så fort som möjligt. Det har föreslagits att nyanlända ukrainska flyktingar med lärarutbildning ska få tillstånd att så fort som möjligt börja arbeta i skolor och fritidsverksamheter. Detta ser politiker som ett sätt att åtgärda lärarbristen. Det finns dock inga tillförlitliga uppgifter om hur många lärare det finns bland flyktingarna och i vilken utsträckning de skulle kunna anställas enligt det tyska regelverket. Heinz-Peter Meidinge, ordförande för det tyska Lärarförbundet, har uttryckt sin skepsis till förslaget. Han menar att det här bara blir en droppe i havet och inte ger en hållbar lösning. Han föreslår i stället att börja nyttja det stora antalet pensionerade lärare som under pandemin inte har trätt in, men som med tanke på denna humanitära katastrof med stor sannolikhet skulle ställa upp. Lärarförbundet menar också att omhändertagandet av flyktingbarnen är en nationell angelägenhet som kräver statliga medel.¹³⁶

Under 2015 och 2016 använde sig Tyskland av s.k. tillfälliga klasser eller välkomstklasser för flyktingelever, där de läste tyska och samtidigt fick bekanta sig med det tyska samhället. Nu planerar delstaterna att återinföra dem på flera håll. Exempelvis Berlin planerar för 50 sådana klasser.¹³⁷ Utbildningsministeriet uppmanar också tyska lärare till kollegialt lärande och erbjuder stödmaterial om konflikt- och traumabehandling.¹³⁸ En arbetsgrupp inom ministeriet arbetar med detaljerna kring hur dessa klasser ska organiseras. Samtidigt förklarade den ukrainske generalkonsuln i Hamburg bara för några dagar sedan att Ukraina inte fäster någon vikt vid att flyktingbarnen ska bli en del av det tyska skolsystemet. Han menar att eleverna snarare bör få möjlighet att få fortsätta sina studier enligt den ukrainska läroplanen på distans, eftersom ukrainarna inte tänker stanna i Tyskland.¹³⁹

Debatterna om viljan till integration, obligatorisk skolgång och lärarbrist har varit i full gång sedan dess. De tyska myndigheterna uttrycker att landet måste förbereda sig på möjligheten att många ukrainska barn kommer att stanna kvar och gå i skolan i Tyskland även längre fram. Skolan är inte bara en utbildningsinstitution, utan också en plats för gemenskap och trygghet, vilket också flyktingbarnen har behov av och rätt att åtnjuta.

¹³⁵ [German schools prepare for influx of Ukrainian refugee children - InfoMigrants](#)

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ <https://reliefweb.int/report/ukraine/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainian-students>

¹³⁹ <https://www.sueddeutsche.de/meinung/ukraine-fluechtlinge-frauen-und-kinder-schulsystem-kultusministerkonferenz-putin-kultusministerkonferenz-1.5553885>

Övergripande kommentarer

Situationen med flyktingar från Ukraina som Europas länder möter i dag skiljer sig i viss mån från flyktingkrisen 2015 och 2016. En avgörande skillnad är att dagens största mottagarländer är fattigare än de som tog emot stora flyktingsvolymmer då. Dessa länder har dessutom mindre erfarenhet av att ta emot personer som har flytt från sina hemländer och av att säkerställa att de får tillgång till utbildning.

En annan skillnad är att det ukrainska skolsystemet förefaller ha förberett sig för den uppkomna situationen genom att upprätta digitaliserade läroplaner, läromedel och lektioner. Pandemin har också bidragit till att mer material finns i digital form.

Ukrainas officiella hållning, avseende i vilken mån elever på flykt från Ukraina ska inlemmas och integreras i mottagarländerns utbildningsystem, verkar vara tydlig. Budskapet är att mottagarländer ska ge barn och unga från Ukraina möjlighet att på distans fortsätta respektive slutföra sina studier enligt den ukrainska läroplanen.

EU-kommissionen uppmanar medlemsländerna att stödja den ukrainska linjen så att elever på flykt från Ukraina ska missa så lite som möjligt av sin skolgång. Samtidigt lyfter kommissionen att länder behöver ha en beredskap för mer långsiktiga lösningar om kriget drar ut på tiden och ifall många familjer stannar kvar i mottagarländerna. EU betonar också att länder behöver samordna sina insatser för att lyckas med denna utmaning.

Vissa länder – exempelvis Moldavien, Estland, Tjeckien och Irland – har hörsammat Ukrainas önskan om att elever ska fortsätta sina ukrainska studier. Undervisningen enligt den ukrainska läroplanen organiseras på olika sätt och det är utifrån denna övergripande genomgång inte alltid tydligt hur olika länder har tänkt och planerar. I många fall förefaller det ändå som att nationella myndigheter eller utbildningsministerier, i samarbete med det ukrainska utbildningsministeriet, ansvarar för denna verksamhet. I vissa fall deltar även ideella organisationer i genomförandet. Samtidigt ser dessa länder den nuvarande ordningen som en kortsiktig lösning och planerar för att elever ska börja i respektive lands skolsystem från och med nästa läsår om det behövs. Det förekommer också att de ukrainska eleverna läser enligt en ”hybridläroplan” där vissa ämnen eller delar av ämnen läses enligt den ukrainska läroplanen medan övriga ämnen läses på mottagarlandets språk. En annan tillfällig lösning som syns i genomgången är att delar av ett mottagarlands läroplan översätts till ukrainska för att underlätta för elever att så fort som möjligt kunna läsa i en vanlig skola.

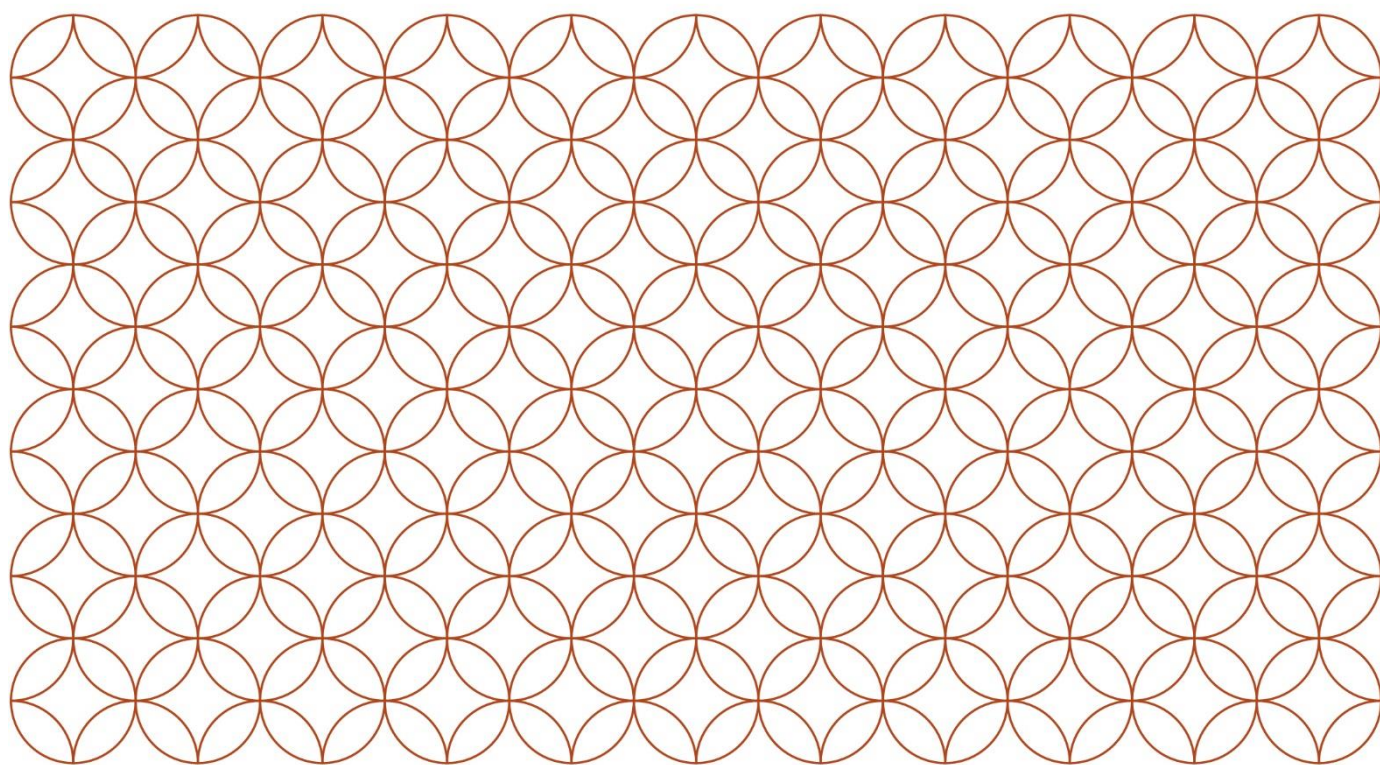
Andra länder – exempelvis Polen, Ungern och Schweiz – förespråkar en omedelbar integrering av de ukrainska barnen och unga i det inhemska utbildningssystemet. Just i dessa länders fall går det att utläsa att regeringar framför allt tar hänsyn till de elever som har haft mottagarlandets språk som

modersmål och minoritetsspråk i Ukraina. Dessa länder verkar inte ha någon mer långsiktig strategi för hur barn och unga med ukrainska som modersmål ska kunna tillgodogöra sig undervisningen i mottagarländerna.

En tredje grupp länder, exempelvis de nordiska länderna, intar en mer avvaktande hållning. Diskussioner förs i dessa länder om, och i så fall i vilken mån, regeringarna ska tillgodose Ukrainas önskemål om undervisning på distans på ukrainska enligt den ukrainska läroplanen. Samtidigt har flera av dessa länder erfarenhet av att ta emot flyktningbarn och unga i skolan och planerar för ett likartat tillvägagångssätt som vid tidigare flyktingmottaganden.

Gemensamma utmaningar som flertalet länder nämner är brist på inhemska lärare och brist på ukrainsktalande personer som skulle kunna börja arbeta i skola. En vanlig insats som lyfts är rekryteringar av pensionerade lärare och lärarassistenter samt snabbspår för ukrainska lärare. I flera länder finner man det dock svårt att kunna identifiera vilka som arbetade som lärare i Ukraina. Kallelsen till ett kommande arbetsgruppsmöte inom ramen för EU-gruppen 'Solidarity for Ukraine' förstärker denna bild. Mycket på agendan handlar om hur länder arbetar med att identifiera ukrainska lärare, på vilket sätt länder underlättar för flyktinglärarna att börja som lärare i mottagarlandet, hur länder ställer sig till att anställa ukrainska lärarstudenter, exempelvis som lärarassistenter, och vilka kanaler länder har för att identifiera dem. I vissa mottagarländer förefaller det som att det finns hinder för, eller som att man inte har utrett möjligheten för, ukrainska lärare att arbeta som lärare respektive lärarassistenter.

Förutom de tre huvudspåren som har beskrivits tidigare, kan det finnas fler sätt att hantera mottagandet av ukrainska flyktingar i skolväsendet. Vilken väg ett land väljer beror bland annat på politisk vilja, institutionell kapacitet och historiska erfarenheter. Hur utdraget kriget blir, och vilka efterverkningar det får i Ukraina, lär också ha en avgörande betydelse för länders strategival vid mottagandet av flyktingar i sitt respektive skolväsende.

Skolverket

www.skolverket.se